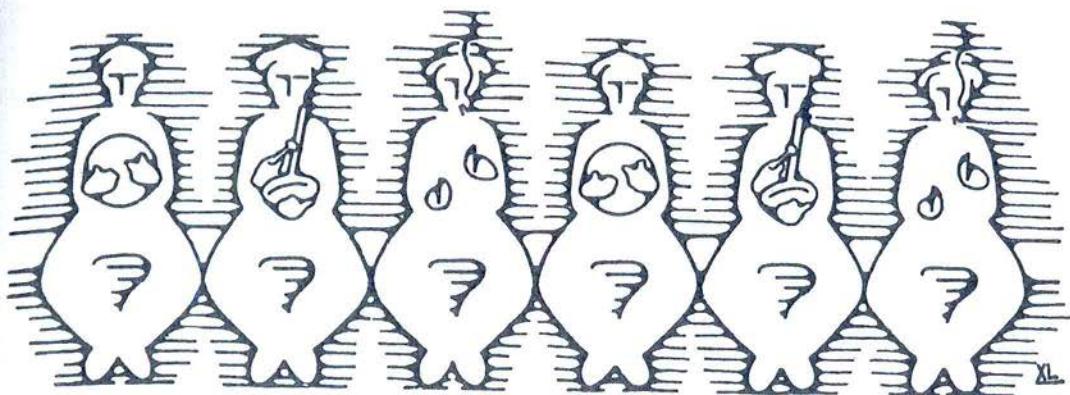

Núm 111

Tomo 10

nós

NOTAS PRA UN CUESTIONARIO DE ETNOGRAFIA

E M B A R C A C I O N S

Por XAQUÍN LOURENZO FERNÁNDEZ.

A sezón de Etnografía e Folk-lore do Seminario de Estudos Galegos prepara un Cuestionario completo de estas importantes materias, que poida servir aos esculcadouros das nosas tradicións populares e estilos de vida rural —cada día máis numerosos por sorte— de guieiro nos seus inquéritos e máis de norma provisoiar pra clasificación dos materiaes que vaian recollendo. Propónse iste Cuestionario, cuia preparación xa vai ben adiantada, oriental-as preguntas que se han faguer á xente e a precura de obxectos que han de ser recollidos e colecciónados, e ha ser un vademecum que axude a memoria e suscira as relacións entre diversas materias e temas etnográficos e folk-lóricos.

Namentras ise Cuestionario xeral non sai ao público, dada a urxencia de estas investigacións no noso tempo, en que as usanzas populares vanse trocando e as lembranzas vanse perdendo, co perigo de que desaparezan diante dos nosos ollos moitas costumes, creencia e tradicións antigas do máis outo intres sociolóxico e histórico, denantes de que a cencia poida botar man de iles pra aproveitalos nos seus estudos, a Sezón decideuse a publicar úinha parte de il, o capidoo dedicado ás *embarcacións*, da autoría de Xa-

quín Lorenzo. É esta precisamente unha das partes menos estudiadas, máis virxes pra investigación, da nosa etnografía. Compre pol-o tanto pórse a ela aixiña, e veleíqui o motivo de darse denantes de nada o Cuestionario do Sr. Lorenzo.

Elo ten tamén outra motivación importante: non téndose case que investigado no asunto de que se trata, o Cuestionario de Xaquín Lorenzo —que o mesmo Autor sinala coma un sinxelo intento, ao tidoalo: «Notas pra un Cuestionario de Etnografía»— embora perfectamente endereitado, por man de un especialista, ten que ter por forza lagoas e fallas que cumplirá encher e correxir n-unha nova edición futura.

O desexo do Autor, pol-o tanto, e da Sezón de Etnografía do Seminario, é de que os leitores e investigadores que de iste Cuestionario fagan uso, se sirvan de iles indicar os defectos que n-il atopen e as modificacións que n-il, ao seu xuicio, aconselle a práctica dos inquéritos etnográficos, na seguranza de que han vir moi ben e han ser tidas moi en conta esas observacións, e de que faguéndoas han de render un positivo servizo á cencia galega.

VICENTE RISCO

C U E S T I O N A R I O

- 1 Dibuxos e medidas da embarcación cuio estudo se vai a faguer.
- 2 Tonelaxe, desplazamento, etc. de estas embarcacións.
- 3 Diversos nomes que se dan á estas embarcacións.
- 4 Nomes das suas pezas.
- 5 Cómo se move: á remos, á vela, á vapor, etc.
- 6 Nome de cada unha das partes do seu motor.
- 7 Si é á vela, nome de cada unha de elas e seu oficio.
- 8 Dibuxos dos remos, redes, cubos, achicadores, anclas, etc.
- 9 Medidas de estas pezas.
- 10 Nomes de cada unha de estas pezas e das suas partes.
- 11 Crás de madeiras que entran na construcción de estas embarcacións.
- 12 Si estas embarcacións son feitas en astilleiros ou por pescadores.
- 13 Precio aprosimado de cada unha de estas embarcacións cos seus aparellos.
- 14 Si son feitas polos pescadores, aparellos empregados na sua construcción, cos seus nomes, usos, precios, etc., e dibuxos de cada un de iles.
- 15 Tempo empregado na construcción de unha de estas embarcacións.
- 16 Uso de cada unha das pezas e aparellos da embarcación.
- 17 Reparación dos aparellos (redes, etc.)
- 18 Utiles empregados n-estas reparacións. Nomes, medidas, dibuxos, etc., de cada un de iles.
- 19 Quén fai estas reparacións.
- 20 Averías más frecuentes que sofren os aparellos.
- 21 Número de tripulantes que leva cada unha de estas embarcacións.
- 22 Misión que desempeña cada un de iles.
- 23 Condicóns que deben reunir os que han de desempeñar certos cargos.
- 24 Edade á que adoitan comezar á tripular estas embarcacións e edade á que se retiran.
- 25 Traxes usados polos tripulantes e nomes das prendas.
- 26 Roupas de abrigo.
- 27 Custe dos traxes feitos e de encarga e diferencias entre uns e outros.
- 28 Alimentación dos tripulantes. Horas á que se fan as comidas, pratos de cada unha de elas e receta de cada un dos pratos.
- 29 Qué cousas levan de terra os tripulantes pra xantar (viño, pan, aceite, augardenete, etc.)
- 30 En qué levan os tripulantes estas cousas.
- 31 Réximen económico de estas embarcacións. Tripulación por contrata, por xornal ou á parte.
- 32 Turnos de vixilancia e pesca.
- 33 Horas a que san á pescar as embarcacións de que se trata e tempo que botan no mar.
- 34 Maniobras pra o embarque de tripulantes.
- 35 Maniobra pra o embarque de caixas, redes, etc.
- 36 Maniobras pra desatracar e atracar.
- 37 Oracións, conxuros, etc., denantes de ir ao mar.
- 38 Costume de rezar certas oracións ao pasar por determinados sitios. Cales son istes e qué se reza n-iles.
- 39 Como se saudan de día duas embarcacións cando se atopan: se son igoales e da mesma matrícula; se son igoales e de distinta matrícula; se son distintos e da mesma matrícula; se son do mesmo armador.
- 40 O mesmo, si se atopan de noite.
- 41 Luces de posición: onde as levan e de qué coor son. Qué crás de luces usan.
- 42 Bandeiras de sinais.
- 43 Sinais pra se comunicaren con terra cando están lonxe, de día e de noite.
- 44 Crás de pesca pra que se usan as embarcacións de que se trata.
- 45 Aparellos usados en cada unha de elas.
- 46 Sinais pra saber onde se atopa o peixe en cuia precura se vai: pol-a coor de mar, por certas aves, por outros peixes, etc.
- 47 Cómo se fai cada unha de estas pescas.
- 48 Número de homes que toma parte en cada unha das pescas e misión que cada un desempeña.

49 Horas a que se fai cada unha das crás de pesca e tempo empregado en cada unha de elas.

50 Si se din oracións ou se fan desconxuros ou algunha ceremonia denantes de comel-a pesca.

51 Desconxuros e oracións si a pesca é ruin, ou se, pol-a contra, é boa.

52 Cómo se conserva o peixe á bordo i-en qué sitio.

53 Crás de cebo empregado pra cada peixe.

54 Maniobras pra desembarcar a pesca.

55 Quén fai iste desembarco.

56 Onde, cómo e á que precio se vende o producto de estas pescas.

57 Beneficios que pode proporcionar a pesca de un día á cada un dos tripulantes, se van á parte, ou ao patrón en caso contrario.

58 Botiquín de urxencia. Ausilios prestados aos pescadores en caso de accidente.

59 Recetas, fórmulas, esconxuros, etc., pra cural-os pescadores lesionados.

60 Quen presta estos ausilios.

61 Accidentes más frecuentes.

62 Ausilios prestados a unha de estas embarcacións en peligro. Accidentes mais frecuentes que sofren estas embarcacións.

63 Averías n-estas embarcacións e maneira de arrenxalas. Materias empregados no seu arrenxo.

64 Se están aseguradas estas embarcacións e os seus tripulantes.

65 En que condicións se fan istos seguros.

66 Solicitud, matrícula, etc.

67 Albergues, alboios, alpendres, etc., pra gardar estas embarcacións.

68 Dibuxo, nomes, materiás, etc., de istes albergues.

69 A que distancia se construyen da auga.

70 Que condicións debe reunir o sitio de emplazamento de istes albergues.

71 Maneira de meter n-eles as embarcacións e maneira de sacalas.

72 Formas de antigas embarcacións, da crás de que trata, e particularidades que se recorren de elas.

73 Historia de esta crás de embarcacións dende a sua implantación e vicisitudes a que ésta déu lugar

74 Documentación que se conserve en ar-

quivos sobre a historia de estas embarcacións.

75 Gremios de pescadores.

76 Regamentos, usos e costumes de istes gremios.

77 A sua orgaización.

78 Beneficios que reportan aos asociados.

79 Se é obligatorio o asociarse.

80 Cuotas que pagan os asociados.

81 Frases e modismos especiás dos tripulantes de esta crás de embarcacións.

82 Siñificación de cada unha de estas frases e ocasións en que se empregan.

83 Cantares e contos en que interveñan as embarcacións de que se trata.

84 Música de estas cancións.

85 Cantos especiás de certas faenas.

86 Refráns, ditos, adiviñas, xogos de verbas, trabalíngoas, etc., en que interveñan as embarcacións de que se trata.

87 Os dous números anteriores, referidos a cada unha das pezas de estas embarcacións.

88 Creenzas de istos mariñeiros referentes as bruxas, meigas, trasno, tardo, pantasmas animais fabulosos, etc.

89 Peixes monstrosos.

90 Peixes maléficos e benéficos.

91 Maneira de evitar uns e de atraer o favor dos outros.

92 Pobos de pescadores.

93 Nomes dos pobos de esta crás eisistentes na comarca en que se estuda esta crás de embarcacións.

94 Plano de istos pobos.

95 Crás de edificios eisistentes n-istes pobos: eirexa concello, lonxa, etc.

96 Construccións de utilidade pública: fontes, puzos, fornos, etc.

97 Faros e outras construcións pra auxilio de embarcacións.

98 Peiraos, embarcaderos, astilleiros, etc., n-istes pobos.

99 As casas de istos pobos: planos, alzados, nomes, etc., das casas de istos pobos, e de cada unha das suas dependencias.

100 Materiás de construcción; maneiras de construir.

101 Réximen ademanistrativo de istos pobos.

102 Idem económico.

- 103 Se están habitados costantemente ou por tempadas.
 104 Usos e costumes de istes pobos.
 105 Sítios que se escollen pra o seu establecimento.
 106 Condicións que deben reunir istes sítios.
 107 Área xeográfica de estas embarcacións.
 108 Si estas embarcacións non se adican á pesca, senón a transportar carga, en que condicións se fan estas faenas.
 109 A que sítios levan a carga.

- 110 Natureza de ésta.
 111 Operacións de embarque e desembarque da carga.
 112 Apríquese a estas embarcacións todo aquelo dito pra os pesqueiros e que aquí teñan aplicaciòn.
 113 O mesmo, nas embarcacións adicadas ao transporte de pasaxeiros.
 114 O mesmo adicado a embarcacións que fagan outros traballos.
 115 Nome, edade, sitio de nacemento e residencia dos que informen iste cuestionario.

D A A L E M A Ñ A

V. MIUDEZAS DE BERLÍN

POR VICENTE RISCO

(Proseguimento)

Cido qu'esta longa riola de nomes dá máis ideia que ningunha outra cousa. Agora, imos ver algo do que un olla n-estas tendas, e do que menos adoito se vexa nas nosas vilas.

Droguería e perfumería van juntas coma na nosa terra, e son dinas de certa atención. A perfumería, ademáis de ser unh'arte, é unha cencia verdadeira, e despoixas dos escritos de Huysmans e d'outros autores gárganos e escolleitos, ningún qu'estea enteirado, poderá dubidar de qu'é tamén unha sabencia, unha *sophiz*. Coma bela arte, ningún espírito afinado a debe discutir. Certo que hoxe, a química tena feito degenerar moito, e que case todo o qu'eiquí se vende é produto industrial e de pouca categoría; mais o certo é qu'eiquí consérvanse unha chea de tipos antigos qu'antre nós apenas se ven. Efeitivamente, na cristaleira d'unha das nosas perfumerías, fora dos frascos da perfumería francesa (Coty, Houbigan, etc.) e dos productos de tocador pra cura da cutis ou do cabelo (Vasconcel, etc.) qu'anque veñan anunciados na coarta llana de todolos giornais, son, pol o menos gracia ao moito que levan por iles a parte fina da nosa perfume-

ría, o demáis redúcese á difrentes marcas d'auga de Colofía, e gracias.

Eiquí non; crar'está que hai infinitas sortes d'auga de Coloña (*Kolniches Wasser*), do país, francesa e rusa, ou que pol-o menos trai letreiros en ruso, no fermoso alfabeto cirilián; pero á más d'iso, hai outras moitas cousas de antiga e moderna tradición: por eixemplo, a inglesa e miragreira auga de Lavanda (*Lavender Wasser*) e a y-auga frorida, que lembran a y-auga d'herbas deixadas á serenar no orballo sagro da noite de San Johan; auga de laranja e outras que ofrecen un cheiro caseño e familiar; a misteriosa Auga de Portugal, etc. De todas elas hai grande varianza. Logo, o vinagre de tocador, tamén de tradición británica: a marca francesa Anthéa, que non falla en ningures, e frabicaciós alemás, de apricación singelamente aromática ou tamén cosmética ou manciñeira, pra despox de se rasurar, pra o baño, etc. Veñen despox os alcoholes; logo os astringentes especiás, de fórmula non declarada, e ainda os produtos especiás: lociós de determiñada materia ou siñaladas d'un número, leites, cremas, pastas, polvos, potingues pra fricción ou masage, etc., etc.